

‘Gezond dwarsliggen, nee, dat is voor mij totaal geen probleem’

door Mari van Rossem

Ook al wil ze zich meer en meer richten op het schrijven van poëzie en op schilderen, toch komt de Osse duizendpoot Els de Groen weer met een boek: ‘Nuttige Idioten’.

Eigenlijk, zo constateert ze helemaal op het einde van haar gesproken *tsunami* vol van ontmoetingen, bespreekgevallen, affaires, zelfreflectie en zelfspot, heeft ze met geen woord gerept over de poëtische aanleiding voor dit gesprek. Want ja, de in Den Haag geboren en al weer jaren in Oss woonachtige Els de Groen (65) won eerder dit jaar wél mooi een poëziewedstrijd. Uitgeschreven door K26. Haar winnende titel ‘Met zingen begon de liefde’ was dé favoriet van het publiek tijdens het jaarlijkse open podium. En daar schrijf je toch voor, stelt de dichteres, zowat met de deurklink in de hand. „Weet je, ik heb in totaal zo’n vijftig boeken op mijn naam staan: van kinderboeken tot volwassenenromans. Het schrijven daarvan vergt soms veel tijd en is redelijk eenzaam werk dat voor je naaste omgeving niet altijd even leuk is. Ik zou dus ook nooit met een schrijver getrouwd willen zijn: wat voor vreselijke mensensoort moet dat wel niet zijn en wat voor vreselijke belasting levert dat schrijverswerk op voor de andere kant van de deur. Daarom ben ik me meer en meer gaan toeleggen op de kunst van het kleine, het verwoorden van de echte essentie van het leven in afgeronde gehelen. Gedichten als bouillonblokjes van de taal.”

En toch verschijnt er in de vroege herfst van dit nog prille jaar wéér een boek.

„Ja, ook wel opmerkelijk, als ik eerlijk ben. Ik had namelijk niet gedacht óóit nog een compleet boekwerk te maken. Eigenlijk wilde ik alleen maar meedoen aan een schrijfwedstrijd, die vorig jaar uitgeschreven was door Erfgoed Brabant met als thema ‘De vergeten oorlog’, ook bekend als de Koude Oorlog. De bedoeling was om in maximaal 750 woorden met eigen belevenissen je punt te maken, maar dat lukte direct al niet. Uiteindelijk mocht ik buiten mededinging meedoen, met dus veel te veel woorden. Bij de uitreiking van die prijs, op 9 november vorig jaar - de dag van de val van de Muur- , bezochten alle deelnemers de schuilkelder hier in Oss. Die plek vond ik zó bizar en verschrikkelijk tegelijk, dat ik verder ben gaan schrijven; met dat korte verhaal als synopsis, als korte inleiding bij het boek dat ik ‘Nuttige Idioten’ doopte met

als ondertitel 'Voor, na en door de Muur'. Die hoofdtitel is trouwens wel met dank aan Dries van Agt, die dezelfde woorden schreef in z'n voorwoord van een folder van de Stichting Vrijheid, Vrede en Verdediging. Ik betrek die titel in dit volledig autobiografische boek ook op mezelf: een beetje zelfspot is namelijk heel gezond. Tegelijkertijd noem ik man en paard. Ik heb in m'n leven te veel gezien dat hypocriet was."

Doel je daarmee op je schrijversbestaan of je leven als Europees politica?

„Die twee kun je niet los van elkaar zien. Dat komt ook tot uitdrukking in dit nieuwe boek waarin ik niet alleen in de koude oorlog duik, maar ook m'n jarenlange belangstelling voor Oost-Europa, mijn job in het Europees Parlement en de situatie van het hier en nu verwerk. Die MH17-vlucht, de inname van de Krim, de moord op Nemtsjov: ook die actueelste actualiteit heb ik meegenomen. Nee, ik kan natuurlijk niet in de toekomst kijken, hoop van harte dat de spanningen tussen Rusland en het Westen niet escaleren, maar zorgen maak ik me wel."

„In 'Nuttige Idioten' gaat het om meer dan alleen de Oost-West relatie. De twee grote ideologieën van de 20e eeuw zijn namelijk mislukt: het communisme ging ten onder aan bureaucratie en corruptie, het kapitalisme worstelt met een groeiende kloof tussen arm en rijk en met financiële en ecologische crises. Er is dus behoefte aan een derde weg, maar populisme en nationalisme verhinderen dat proces. Die eerstgenoemde -ismen zijn brokstukken uit het verleden, geënt op muren, slagbomen en het benoemen van zondebokken. Ze gaan voorbij aan het feit dat de wereld door het internet - dat alle mogelijke muren deletet- volstrekt veranderd is. Van vestingvolk zijn we vlaktebewoners geworden. Dat vergt ander gedrag. De zorgen zijn er dus, tegelijkertijd krijgt de mensheid wel de gelegenheid om zich uit de nesten te werken. Da's juist weer hoopvol."

Je schuwde in je boeken, essays en je werk als europarlementariër niet de aanval op lobbyisten en mensen met een dubbele moraal of dubbele agenda. Nooit bang geweest?

„Vanzelfsprekend wél. Kijk, ten tijde van de perikelen rond Borssele en de verschrikkelijke kernramp in Tsjernobyl schreef ik zelf een boek over kernenergie waarvoor ik veel research pleegde. Ik was tot dan toe vooral

kinderboekenschrijfster maar werd door de privélessen die ik kreeg van een gerenommeerde stralingsdeskundige en dito kernfysicus zelf een soort van kenner en daarmee gevaarlijk voor de lobby. Ik wist gewoon dat er volop gelogen werd, dat die lobbyisten, die ook voor kranten als NRC en Volkskrant werkten, ervoor zorgden dat normen werden opgerekt. Ze maakten dat hele kernenergieverhaal zó ingewikkeld dat de burger er niks meer van snapte. En toen was daar dat kinderboekenauteurtje dat in heldere bewoordingen die hele kwestie uiteen wist te zetten; zelfs op tv, bij Teleac, waarvoor ik een cursus opnam. Toen duidelijk werd dat Tsjernobyl een mega-ding was, werd het voor die kernenergielobby een stuk lastiger. Terugkijkend kan ik echter niet stellen dat ik louter politiek geëngageerd was. Nee, ik kan niet zo goed tegen huichelarij; daar zit de wereld vol van. Om dat aan de kaak te stellen, ben ik ooit boeken gaan schrijven. Gezond dwarsliggen was en is voor mij totaal geen probleem.”

Na alle omzwervingen over de Balkan en het schrijven van essays, novellen en romans over grote thema's ben je nu terug in Oss. Terug ook bij het kleine, het intieme?

„Ja, zo zou je het inderdaad kunnen noemen. Ik heb de brandhaarden en de gevolgen van politiek ingrijpen met eigen ogen gezien. Ik sprak er slachtoffers en zondebokken, of dat nu was in Kosovo, Roemenië, Bulgarije of Rusland. Hier in Oss wordt het steeds serieuzer met dichtten; ik ben (al) uitgenodigd door de Dichtersbent en begin juni ga ik namens het Poëzie Podium Oss naar een congres in het Italiaanse Salerno. Oss is wereldwijd een van de 74 steden die meepraten over de rol van het gedicht. Echt uniek.”

Els de Groen

Els de Groen-Kouwenhoven (Den Haag, 1949) is een Nederlandse (kinderboeken)schrijfster, publiciste en journaliste. Sinds 1975 kwamen er 43 kinder- en acht volwassenenboeken van haar hand: werk dat vertaald werd in dertien talen. In 1978 kreeg ze de Jantje Beton-prijs voor haar journalistieke werk met kinderen en in 1989 won ze de Russische Arkadi Gaider Award voor het beste Russische boek. Van 2004 tot 2009 was ze lid van het Europees Parlement waar ze deel uitmaakte van de fractie De Groenen/Vrije Europese Alliantie. Ze is getrouwd en heeft een zoon en een dochter.

Bron: *Brabants Dagblad*, 13 april 2015